

УДК 3.071.6:321:323,2

*О. П. Василенко,
к.с.-г.н., доцент кафедри публічного управління та адміністрування,
Уманський національний університет садівництва, м. Умань, Черкаська обл.
М. І. Дяченко,
к.с.-г.н., доцент кафедри публічного управління та адміністрування,
Уманський національний університет садівництва, м. Умань, Черкаська обл.*

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ І ЇЇ НАСЛІДКИ ДЛЯ ГРОМАДИ

*O. P. Vasylenko,
Candidate of Agricultural Science,
Associated Professor at the Department of Public Management and Administration,
Uman National University of Horticulure, Uman, Cherkassy region.
M. I. Diachenko,
Candidate of Agricultural Science,
Associated Professor at the Department of Public Management and Administration,
Uman National University of Horticulure, Uman, Cherkassy region.*

DECENTRALIZATION OF POWER AND ITS SOCIETY CONSEQUENCES

В статті розглядаються питання децентралізації в реформуванні системи місцевого самоврядування на прикладі Паланської об'єднаної територіальної громади. Сфокусовано увагу реалізації концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в регіоні. Акцентовано увагу на проблемах які необхідно враховувати під час перших кроків новообраної влади в об'єднаній територіальній громаді. Розглянуто ряд організаційних питань, що забезпечили старт Паланської сільської ради об'єднаної територіальної громади.

The question of decentralization in reforming the system of local self-government for example of Palanka incorporated territorial society is examined. The attention is focused on realization the conception of reform the local self-government and the territorial organization of power in a region. The attention is accented on the problems that must be taken into account during the first steps of the new elected power in the incorporated territorial society. The row of organizational questions provided the start of Palanka village rada of the incorporated territorial society is considered.

Ключові слова: органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, децентралізація, об'єднана територіальна громада.

Keywords: executive bodies, of local self-government bodies, decentralization incorporated territorial society.

Постановка проблеми. На сьогодні Україна потребує реформ і перш за все вони мають бути здійснені в системі адміністративно-територіального устрою задля підвищення ефективності діяльності органів місцевого

самоврядування. Ці процеси вимагають не лише оновлення та поліпшення елементів системи управління, що неналежно функціонують, а й радикального перетворення механізмів держави, зокрема правового регулювання децентралізації, що є важливим чинником досягнення ефективності державного управління [1].

Децентралізація – це ключова реформа, яку ініціював Президент України Петро Порошенко для передачі влади з центру на місця. Її мета сформувати спроможні територіальні громади зі значними коштами, розвинутою інфраструктурою та високооплачуваними кадрами які здатні самостійно вирішувати проблеми місцевого значення в інтересах громади. Для підтримки об'єднаних громад на початкових етапах передбачені державні програми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальні питання забезпечення процесу децентралізації влади в сільських громадах стали предметом розгляду багатьох відомих українських дослідників серед яких яких варто відзначити О.Бабікова, Р.Войтовича, В.Карпенка, Н.Зіновчука, Я.Малика, Г.Одінцова, В.Шаповал та багато інших. Вони рахують, що реформування державного управління та місцевого самоврядування є одним із головних завдань сучасного розвитку України. Вона наближає владу до людей і людей до влади, дає можливість розпоряджатися заробленими коштами на місцях, безпосередньо тим, хто їх заробляє [2].

Вклад основного матеріалу. На початку 2017 року, коли жителі багатьох сіл Уманщини чули лише відлуння децентралізаційних змін, а Паланська об'єднана територіальна громада продемонструвала приклад успішного об'єднання. Вона стартувала першою в Уманському районі. В її склад увійшли вісім сіл – Паланка, Кочержинці, Громи, Берестівець, Городецьке, Томашівка, Кочубіївка і Максимівка, а це понад 7 тисяч людей, яким необхідно забезпечити всі належні умови для життєдіяльності. З її можливостями і ресурсами Паланська ОТГ може стати найпотужнішою не лише в масштабах області, а й всієї країни. Перша сесія Паланської сільської ради стала справжнім святом – з вітаннями, квітами, музикою. Зібралися в затишному будинку культури Берестівця. Справили враження на людей символи – прапор і герб громади – з пшеничним снопом, кетягами калини і схрещеними шаблями. Урочисто й схвильовано звучав голос голови Паланської об'єднаної територіальної громади Петра Кучеренка, що присягнув на вірність громаді й народу України, адже на його відповідальності тепер не одне, а вісім сіл. Мандати депутатам першої об'єднаної громади вручили поважні гості – голова обласної ради Олександр Вельбівець і народний депутат України Антон Яценко.

До реформ у місцевому самоврядуванні на Уманщині підійшли дуже серйозно. Досить, що не полетіли на гребені першої хвилі – не погодилися за інерцією на запропонований згори варіант перекроювання району за старим зразком 50-тих років. Місцева влада, очільники громад, депутати, ветерани, представники агробізнесу, які багато років працюють у різних селах, не раз обговорювали проблеми і перспективи, робили розрахунки й прогнози соціально-економічного розвитку територій. Збирали сходки в селах, аналізували традиції і віковічні зв'язки між малими громадами. І ось перша об'єднана територіальна громада сформувалася довкола Паланки. Територія нової громади – широка дуга, що пролягає з півночі на південь (від Берестівця до Максимівки). Паланка – багатолюдне село неподалік Умані, до якого зручно добиратися так як розташоване на автомагістралі Стрій – Кропивницький. Має міцний бюджет завдяки оренді земель потужними організаціями, тому й здобула права та обов'язки центру ОТГ.

Нова громада має високий потенціал, адже в її складі гарні, об'єднані села, економічно міцні господарства. Ввійшло до складу ОТГ село Берестівець, що має заслужений статус найкращого села Черкащини. І це підвищило кредит довіри людей до реформування. Мовляв, якщо входить Берестівець в ОТГ, то можна сподіватися на зміни до кращого. Кочубіївка і Городецьке – два села в яких господарює ФГ «Агрофірма Базис» – теж острів благополуччя серед кризи. Люди мають заробіток, асфальт на дорогах, школи і навіть стадіони. Прямовистий факт: під час першої сесії новоствореної ради цим господарствам вручили обласні відзнаки за виробничі успіхи, впровадження інноваційних технологій. Ще одна перевага Паланської об'єднаної територіальної громади, яку підкреслив, виступаючи на сесії Олександр Вельбівець – це подужний депутатський корпус. Адже голосували у селах не за віртуальні партійні списки – обирали шанованих людей, земляків, яких добре знають і покладають на них великі надії. У складі нового депутатського корпусу – директор тепличного комбінату Микола Гордій, очільники ТОВ «Берестівець» Василь Чекаленко і ФГ «Агрофірма Базис» Володимир Осадчий, брати Михайло та Олександр Пастушенки, які зуміли з нуля – з кількох соток саду – заснувати успішне фермерське господарство. Людей тривожило, що в новій громаді всі основні блага (асфальтовані дороги, лікарня, газ), – усе осідатиме у «столиці», а їхні малі села чекає доля забутих закутків, куди й автобус не доходить, і хліб раз на тиждень привезуть. Але з такими авторитетними, а головне своїми депутатами, яких щодня побачити можна, про все поговорити, є гарантія справедливої політики розподілу фінансів, зміцнення соціальних об'єктів у кожному селі. І депутати настроєні діловито, діляться думками, планами, пропозиціями з облаштування території новоствореної громади [4].

Як відмітив Микола Гордій, директор ПОСП «Уманський тепличний комбінат» – мені доводилося бути за кордоном, бачити, як працюють і живуть люди в сільській місцевості у Німеччині, Польщі, Голандії і давно переконався: і руки й голови у нас не гірші, а часто кращі. За всіма законами логіки і справедливості наші селяни мають жити не гірше, ніж у Західній Європі. Безробіття, нестатки – ознака не правильної організації економіки. Реформа місцевого самоврядування може стати першим кроком до виправлення за давніх помилок. Коли і як це буде здійснено – значною мірою залежить від нас. З аналогічною думкою висловився Василь Чекаленко, директор ТОВ «Берестівець» – людям потрібна робота з добрим заробітком. Це – гарантія міцного сімейного бюджету, надійного становища, життя отут, у своєму селі, на рідній землі. Тоді будуть

спокійні за завтрашній день, за майбутнє. Реформування дає додатковий шанс на соціальний розвиток і ми зобов'язані його використати сповна.

Директор школи І-ІІІ ступенів Наталія Реньгач відмітила – коли вперше зайшла мова про формування об'єднаної територіальної громади, люди тривожилися про долю шкіл у селах, що приєднуються до Паланської сільської ради. Як бути зі школою – то справа громади, і не автоматичним голосуванням це слід ухвалювати, а виваженим рішенням. Школа, де багато дітей, висококваліфіковані педагоги, обіцяє кращі перспективи для дітей. Але ніхто нікого не змушує переводити свого школяра в інше село. От коли ми свою школу в Паланці «доростимо» до ліцею і навчання тут відкриє нові горизонти для вихованців – тоді, не сумніваюся, діти самі до нас прийдуть з інших сіл [5].

Як бачимо, Паланській об'єднаній територіальній владі випала доля першопрохідців на непростій дорозі реформування. Громада потужна, і як стверджують фахівці, має шанс стати найуспішнішою на Черкащині.

Створений виконавчий комітет сформував і затвердив бюджет громади на 2018 рік. Він є головним економічним документом, який буде забезпечувати і регулювати життєдіяльність членів громади – мешканців сіл протягом року. Все було обраховано і доходи і витрати. Важно розподілити бюджет так, щоб на все вистачило: і на освіту, і на охорону здоров'я, і на культуру, і на соціальний захист, а ще благоустрій, спорт, пожежну безпеку тощо.

Що дало об'єднання людям – це перш за все укрупнення сільських рад, тобто замість сільських рад і десятки чиновників громада утримує один, але ефективний орган. Кожне село, навіть найменше, обрало свого старосту, який представляє інтереси людей в громаді. Кожен мешканець став активним учасником життя громади. По друге, об'єднана територіальна громада є фінансово самостійною. За короткий час Паланська громада придбала чимало меблів для дітей, м'який інвентар тощо. Головне, що разом з фінансовою самостійністю, громада отримала стимул розвиватися і наповнювати свій бюджет, щоб мати постійні надходження для стабільного розвитку, створення комфортних умов для життя людей. Об'єднаній територіальній громаді залишається більше коштів від податків. Такі результати неабияк стимулюють створення умов для бізнесу та інвесторів, спонукають людей ризикнути – долучитися до активного управління життям на своїх територіях.

Одним із важливих наслідків реформи має стати посилення матеріальної спроможності громади. Звідки візьмуться фінансові ресурси в новій громаді?.

По перше, це збільшення податкових надходжень. В Паланській об'єднаній територіальній громаді у бюджеті громади залишатиметься 85% власних надходжень, наприклад: податки на землю, нерухомість, фінансові податки, що платили господарства, фірми, сільгоспвиробники – 100%, податку на доходи фізичних осіб, єдиний податок на нерухомість – 60% тощо. Як розпоряджатися цими коштами, буде вирішувати не центральна влада, а місцева. На сьогодні є два основних джерела державної підтримки об'єднаних територіальних громад – Державний фонд регіонального розвитку та субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо розвитку інфраструктури об'єднаних територіальних громад. Для громад у постанові № 196 виписана пріоритетність у питаннях Фонду.

Друге джерело для фінансування – субвенція місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо розвитку інфраструктури об'єднаних громад. На цей рік передбачено виділити ОТГ Черкаської області більше 60 млн. грн., які розподілені в залежності від площі та населення громади.

Коли в Паланській об'єднаній територіальній громаді зрозуміли, що планів багато і є можливість їх втілити, вирішили розробити стратегію її розвитку на перспективу. Даний документ містить перелік усіх ресурсів, потенціал території громади. Це дасть змогу планувати, бачити, якою має стати місцевість в майбутньому, та зрозуміти як цього досягти. Одна з перспектив розвитку Паланської громади, і це прописано в стратегії – розвиток не аграрного виду бізнесу, як одна з умов збереження сільського населення на цих територіях. Це такі види бізнесу як: народні промисли і ремесла, сільський зелений туризм тощо. Так на Паланській об'єднаній територіальній громаді в селі Городецьке функціонує садиба сільського зеленого туризму «Лялькова хата» де є можливість побачити найрізноманітніші види ляльок-мотанок, а й спробувати створити під керівництвом майстрів свій унікальний оберіг. Сировинним центром гончарства є с. Громи. Одним з цікавих туристичних об'єктів безпосередньо є річка «Ятрань» про яку Антон Шашкевич писав «Там де Ятрань круто в'ється». Ця пісня оспівує одну із найкрасивіших річок Черкащини.

Разом з тим для цілого ряду ОТГ регіону було підготовлено стратегії розвитку та проекти спрямовані на розвиток громади. У даному 2018 році заплановано розширити і співпрацю в рамках проектного менеджменту з громадами, сформувати команду проектних менеджерів та провести ярмарок проектних ідей. Черкаська ЦРМС започаткувала масштабну інформаційну компанію «Досвід успішних об'єднаних громад Черкащини», у рамках якої уже проводяться прес тури до провідних об'єднаних територіальних громад регіону.

Крім того, стартувала просвітницька кампанія «Ефективні комунікації для ОТГ» – громади навчаються бути не лише успішними, але й відомими для інвесторів та партнерів. Цьогоріч департаментом регіонального розвитку Черкаської ОДА заплановано провести III міжрегіональний форум. Залучення ресурсів для розвитку територіальних громад. Заплановано також проведення першого спеціалізованого форуму фінансистів об'єднаних громад та навчальних поїздок у найбільш успішні об'єднані громади України [5].

Паланська об'єднана територіальна громада отримала фінансову самостійність, нові повноваження. Встигли набити перші гюлі, а разом із ними досвід, знання та перші перемоги. Не для Європи, не для політиків,

не реформа заради реформи, а для покращення якості життя кожного. Бо саме вони є ключовим елементом реформ. Як відмітила голова Уманської районної ради Оксана Супрунець та голова райдержадміністрації Євгеній Данченко «Багаті громади – багатий район – багата держава – заможні люди». Досягти цього можна ефективною працею на результат та ведення діалогу, який дасть змогу знаходити оптимальні розв'язки проблеми будь якої складності [5].

Висновки. На основі проведених досліджень, і пошуків раціональних механізмів взаємодії державної влади та органів місцевого самоврядування з громадськістю можна зазначити, що Паланська сільська рада об'єднаної територіальної громади забезпечила стрімкий старт для самостійного вирішення проблем місцевого значення в інтересах громади. Сьогодні громада має дедалі більше можливостей ухвалювати рішення щодо благоустрою селища. Завдяки надходження грошей в бюджет люди вірять, що перспектива громади – це кращі соціальні послуги.

Все вище зазначене сприяє довірі з боку громадськості, як до місцевих органів влади так і органів місцевого самоврядування.

Список літератури.

1. Закон України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації від 23 вересня 1997 р. №539/97-ВР (із змінами)» Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради. – К., 2005, - 10 с.

2. Гуріна Л. Зв'язки із громадськістю в органах державної влади / Л.Гуріна. Зб. наук. праць Національний університет «Острозька академія», 2013

3. Малик Я. До питання взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні / Я.Малик // Ефективність державного управління: Зб. наук. пр. – Вип. 43. 2015. С.295-361.

4. Саблук П.Г. Розвиток сільських територій запорука відродження аграрної України / П.Г.Саблук // Вісник аграрної науки. 2006. – 35. С. 21-23.

5. Стратегія розвитку Уманського району до 2020 року Рішення VI чергової сесії Уманської районної ради від 26 жовтні 2016 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://umanschyna.in.ua/archives/814>

References.

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2005), The Law of Ukraine “About the order of presentation of work of state authorities and local self-administration authorities in Ukraine with the help of mass information from the 23rd of September 1997, No 539/97 BP (with changes)”, The information of State council, 10 p.

2. Hurina, L. (2013), “Interaction with community of state power”, *Natsional'nyj universytet “Ostroz'ka akademii”*.

3. Malyk, Y.A. (2015), “About the problem of interaction of state government authorities and local self-administration authorities in Ukraine” *Efektivnist' derzhavnoho upravlinnia*, vyp. 43, pp.295-361.

4. Sabluk, P.(2006), «The development of rural areas is the key to the revival of agrarian Ukraine», *Bulletin of Economy of the agroindustrial complex*, vol.3, pp. 3-10.

5. The official site of the Uman district council (2016), «Strategy of development of Uman region till 2020», available at: <https://umanschyna.in.ua/archives/814>

Стаття надійшла до редакції 18.04.2018р.